

ІНДИКАТОРНА СИСТЕМА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Кузьменко Оксана Михайлівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки
Державного університету інфраструктури та технологій*

Стрілок Іванна Іванівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки
Державного університету інфраструктури та технологій*

Участь підприємств у зовнішньоекономічній діяльності дозволяє їм інтегруватися у світове господарство, а також використовувати переваги міжнародного поділу праці, що, в свою чергу, відображається на показниках його ефективності господарювання [8, с. 68].

Найважливішим етапом управління фінансовим забезпеченням зовнішньоекономічної діяльності підприємств є оцінювання його ефективності, яке надає підстави для визначення, чи було управління достатньо ефективним для досягнення встановлених цілей або система управління потребує вдосконалення. Особливістю оцінювання є залежність процесу та критеріїв оцінювання від динаміки зовнішнього середовища. Тому ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства взагалі та її фінансового забезпечення зокрема залежить від того, як ефективно було використано сприятливі можливості та подолано негативні впливи, а не просто як абсолютний чи відносний приріст якогось одного з показників.

Дослідженням оцінки ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємств науковці розглядали лише окремі складові цієї проблеми, переважно без встановлення зв'язків між оцінюванням загального стану та ефективністю необхідного для цього управління фінансовим забезпеченням, а також без врахування особливостей окремих галузей. Тому існує потреба в розробці індикаторної системи оцінки ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємств [1–3; 6–7].

Особливістю побудови індикаторної системи оцінки ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємств є її тісний зв'язок з системою управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства та системою вдосконалення управлінських бізнес-процесів зовнішньоекономічної діяльності підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Структура індикаторної системи оцінки ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [1–8]

До індикаторної системи оцінки ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємства входять такі групи індикаторів:

індикатори динаміки зовнішнього середовища; індикатори зовнішньоекономічної діяльності підприємства; індикатори відповідності фінансового забезпечення потребам зовнішньоекономічної діяльності підприємства; індикатори ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Перш за все, при оцінюванні ефективності управління фінансовим забезпеченням зовнішньоекономічної діяльності підприємства здійснюється дослідження впливів на розвиток зовнішнього середовища. Ця функція знаходиться у підпорядкуванні системи управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства і базується на індикаторах динаміки зовнішнього середовища підприємства.

Механізм зовнішньоекономічної діяльності будь-якого рівня формується та функціонує, з одного боку, спонтанно – в процесі адаптації суб'єктів цієї діяльності до умов зовнішнього середовища, що постійно

змінюються. З іншого, він є результатом об'єктивної, цілеспрямованої регуляторної діяльності суб'єктів різних рівнів економічного управління (регулювання) [4].

Вплив чинників зовнішнього середовища підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності на мікро- і макрорівні сприяють адаптації підприємства до ринку в умовах трансформації економіки і визначають стратегію підприємства на довгостроковий період [5].

При дослідженні динаміки зовнішнього середовища, що має вплив на зовнішньоекономічну діяльність підприємства, пропонується розглядати такі впливові чинники: зміна обсягів реалізації продукції на світовому ринку; зміна обсягів реалізації продукції на внутрішньому ринку; зміна рентабельності; зміна доступності до кредитування; зміна цін на сировину; зміна вартості залучення фінансових ресурсів; зміна індексів доступності зовнішніх ринків продукції (як внаслідок змін офіційних митних та податкових бар'єрів, так і з врахуванням політичної складової); зміна конкурентної позиції підприємства за ціновими характеристиками внаслідок коливань валютних курсів; зміна конкурентної позиції підприємства за характеристиками якості продукції та її споживчих властивостей.

Кожен з цих чинників здійснює вплив на окремі напрями зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Таким чином, кожен чинник динаміки зовнішнього середовища характеризується зміною у часі та ваговими характеристиками впливу на зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

В свою чергу, динаміка розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства оцінюється через відповідні індикатори розвитку, які пропонується групувати за напрямками: вдосконалення продукції; розширення обсягів реалізації та ринків збуту продукції; покращення якості управління підприємством; покращення фінансових результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Тобто, розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що потребує відповідного фінансового забезпечення, пропонується розподіляти на розвиток управління, розвиток якості продукції, розвиток збуту та розвиток фінансових результатів. В стратегічному управлінні важливим є розвиток управління, розвиток продукції та розвиток збуту, які можуть не мати прямої та швидкої віддачі, але в довгостроковій перспективі ведуть до покращення фінансового результату.

На кожен з напрямів розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства мають вплив фактори зовнішнього середовища. Впливи можуть бути як негативні, що заважають досягненню запланованих показників розвитку, так і позитивні, що забезпечують покращення індикаторів навіть без здійснення необхідних заходів.

Після оцінювання ефективності розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства взагалі може бути здійснено дослідження відхилень від планів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства з використанням індикаторів відповідності фінансового забезпечення потребам зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Трактуватись загальна оцінка ефективності управління фінансовим забезпеченням зовнішньоекономічної діяльності підприємства має так само, як і відповідна оцінка в окремих часових періодах.

Таким чином, запропонована індикаторна система оцінки ефективності управління фінансуванням зовнішньоекономічної діяльності підприємства базується на відборі ключових індикаторів розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, визначенні їх важливості як для глобального розвитку підприємства, так і для завдання управління фінансовим забезпеченням та встановленні зв'язків між цими індикаторами в динаміці.

Список використаних джерел:

1. Андросова Т.В. Систематизація показників моніторингу фінансових результатів на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2015. № 6. С. 127–132.
2. Баранцева С. Показники оцінювання ефективності управління розвитком підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2014. № 3. С. 65–72.
3. Безугла Ю.Є. Методичний підхід до оцінки ефективності фінансової реструктуризації підприємств залізничного транспортного машинобудування. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. Вип. 39. С. 202–207.
4. Алексеева Т.І. Організаційно-економічний механізм забезпечення ЗЕД підприємства. *Вісник НТУ «ХПИ»*. 2013. № 7 (981). С. 3–9.
5. Ковтун Е.О. Планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства. URL: <http://www.rusnauka.com/15APSN2010/Economics/67915.doc.htm>.
6. Демидова І.А. Система збалансованих показників стійкого економічного розвитку машинобудівного підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2011. № 3. С. 166–171.
7. Докієнко Л.М. Збалансована система показників фінансового контролінгу на підприємстві. *Науково-технічна інформація*. 2015. № 2. С. 59–65.
8. Вівчевич А.М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навчальний посібник. Львів : Афіша, 2004. 140 с.